

**การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร***

ภัทรพล มหาพันธ์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมใช้หลักสูตรปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยพิจารณาจากประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร ในด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านการจัดรายวิชาในหลักสูตร และด้านการนำไปใช้

ประชากรที่นำมาศึกษาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 69 คน ปีการศึกษา 2547 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1.) นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร หมวดวิชาพื้นฐาน โดยรวมมีระดับความเหมาะสมมาก ด้านเนื้อหาหลักสูตร มีความเหมาะสมมากที่สุด และด้านผู้สอน ด้านการจัดรายวิชาไว้ในหลักสูตร และด้านการนำไปใช้ มีความเหมาะสมมาก 2) นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร หมวดวิชาเอก บัณฑิต โดยรวมและทุกด้านมีความเหมาะสมมากที่สุด

ABSTRACT

The purpose of this study was to assess the suitability of the undergraduate education Lifelong education, Silpakorn University. By considering the benefits of various courses in the curriculum of the course instructor. Organized courses in the curriculum and the implementation. The study population is undergraduate students of education throughout the life of 69 year Silpakorn University in 2547, using questionnaires as a tool for collecting statistical data used to analyze the percentage mean and standard deviation. The results were as follows: 1.). Undergraduates Faculty of Education Longlife education, Silpakorn University. The basic courses include more appropriate level of course content. Most appropriate and the instructor. Organized courses in the curriculum and the implementation. Is well-suited to 2). Undergraduates Faculty of Education Lifelong education, Silpakorn University. Practice category as a whole and all the most suitable.

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิต ภาควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โทรศัพท์ 034-255777

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันว่าสภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจบ้านเมือง ติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ การค้นคว้าวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชากรในโลกนี้ให้ดีขึ้น การที่จะให้คนในประเทศมีความพร้อมที่จะรับวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ปฏิบัติงานในรูปแบบต่าง ๆ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาพื้นฐานการศึกษาของประชาชนให้มีคุณภาพแก่การที่จะเรียนรู้วิชาการใหม่ ๆ และการที่ได้ประชาชนพลเมืองของประเทศที่มีการศึกษาดีมีคุณภาพมีประสิทธิภาพในการทำงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการทำงานให้เกิดผลดียิ่งขึ้นนั้นก็จะต้องมีการปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อที่จะผลิตประชาชนที่มีคุณภาพซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ

ในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของประชาชนภายในประเทศนั้น จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงการจัดการหลักสูตร หลักสูตรมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การศึกษابرลุเป้าหมายที่วางไว้ เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหา แนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการจัดหลักสูตรที่เหมาะสมมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เมื่อสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคม การพิจารณาว่าหลักสูตรนั้นได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใดนั้นก็จำเป็นต้องมีการประเมินหลักสูตร การประเมินหลักสูตรเป็นการวิเคราะห์ขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ทราบทั้งผลดีและข้อบกพร่อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงจัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการพัฒนาหลักสูตร (เสริมศรี ,2523)

Tyler (อ้างถึงใน วนิดา, 2541 : 2) ให้ความสำคัญของการประเมินของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรที่สมบูรณ์แบบนั้นนอกจากจะมีการจัดตั้งจุดประสงค์ของหลักสูตรมีการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้แล้วยังไม่เพียงพอที่จะทำให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นสมบูรณ์ จำเป็นต้องมีการประเมินหลักสูตรเพื่อประเมินคุณค่าว่าจุดประสงค์และการจัดกิจกรรมที่ตั้งไว้ในหลักสูตรสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำงานในชีวิตจริงได้มากน้อยเพียงใด

จากการประชุมสัมมนาเรื่องแนวทางการประเมินและการประเมินและพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาเมื่อวันที่ 15-16 กันยายน 2526 ณ ทบวงมหาวิทยาลัย ศาตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสะอ้าน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรไว้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องการพัฒนาหลักสูตรในหลาย ๆ ฝ่ายให้การยอมรับแต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาการพัฒนาหลักสูตรยังไม่ได้มีการทำให้ครบวงจรโดยเฉพาะในขั้นประเมินหลักสูตรซึ่งจะนำผลจากการประเมินมาพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเต็มที่ยังไม่ได้มีการปฏิบัติในระดับที่น่าพอใจ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2527 : 12)

สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรจะกระทำได้อีกเมื่อมีการประเมินหลักสูตรอยู่ตลอดเวลาเพราะผลจากการประเมินจะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร (สมบูรณ์, 2523) และหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงนั้นควรให้มีความเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงควรเป็นปัจจุบันและทันสมัยอยู่เสมอ (วิชัย , 2525)

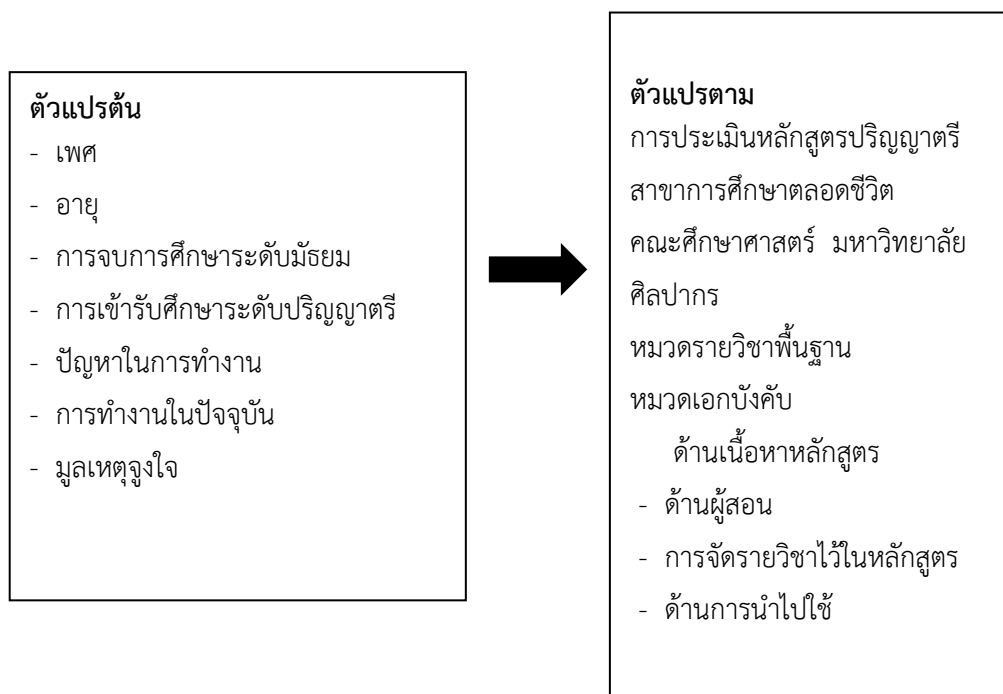
หลักสูตรศึกษาศาสตรระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาตลอดชีวิต เป็นหลักสูตรที่เปิดใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบัน ซึ่งเมื่อนักศึกษาจบการศึกษาจากสถาบันไปแล้วและจำเป็นต้องนำความรู้ดังกล่าวไปใช้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน สำหรับในการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรนั้นสอดคล้องกับสภาวะของสังคม ในปัจจุบันมากน้อยเพียงใดนั้น หรือต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้นในการนำไปใช้ ประกอบกับคณาจารย์ของสาขาการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารหลักสูตรต่างก็ ต้องการทราบถึงคุณภาพของหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินหลักสูตรปริญญาตรี สาขาการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อพิจารณาให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน และจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ยังไม่ปรากฏว่า ได้มีการประเมินหลักสูตรสาขาการศึกษาตลอดชีวิต ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการประเมินหลักสูตรเพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นและความต้องการต่าง ๆ ข้างต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินความเหมาะสมการใช้หลักสูตรปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยพิจารณาจากประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในด้านเนื้อหาหลักสูตร ในด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านการจัดรายวิชาในหลักสูตร และด้านการนำไปใช้

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรปริญญาตรี สาขาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาดังแต่ปีการศึกษา 2547 สาขาวิชา การศึกษาตลอดชีวิต จำนวน 69 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพทั่วไปของบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต เป็นแบบสอบถาม (check list) ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา การศึกษา และปีที่เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรี และคะแนนเฉลี่ยสะสมเมื่อสำเร็จการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (rating scale) ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร มีดังนี้ หมวดวิชาทั่วไป มีทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา หลักสูตรจำนวน 15 ข้อ ด้านผู้สอน จำนวน 15 ข้อ ด้านการจัดรายวิชาไว้ในหลักสูตร จำนวน 15 ข้อ และด้านการนำไปใช้ จำนวน 15 ข้อ หมวดวิชาบังคับ มีทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา จำนวน 12 ข้อ ด้านผู้สอน จำนวน 12 ข้อ ด้านการจัดรายวิชาไว้ในหลักสูตร จำนวน 12 ข้อ และด้านการนำไปใช้ จำนวน 12 ข้อ

โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลสถานภาพเป็นรายข้อ
2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินหลักสูตรปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

สรุปผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต จำนวน 69 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 78.30 มีอายุ 22 – 27 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโปรแกรม วิทย – คณิต จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2548 จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 75.40 ส่วนใหญ่ไม่เคยมีปัญหาในด้านการทำงาน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 ไม่ได้งานเพราะศึกษาอยู่ จำนวน 25 คน ประเภทธุรกิจ การท่องเที่ยว/บันเทิง / โรงเรียน และ ธุรกิจด้านการศึกษา และอื่น ๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 เป็นพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 ลักษณะงานส่วนใหญ่เป็นงานด้านการฝึกอบรมและอื่น ๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.10 มีผู้ได้บังคับบัญชา 1 คน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.80 มีรายได้ 7,000 - 10,000 บาท

จำนวน 14 คิดเป็นร้อยละ 20.30 งานปัจจุบันตรงสาขามากที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่สุด ได้แก่ รายได้ จำนวน 11 คิดเป็นร้อยละ 15.90 เหตุการณ์ที่เข้ามาศึกษามากที่สุด ได้แก่ เป็นสาขาที่น่าสนใจ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 65.20

2. การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร หมวดวิชาพื้นฐาน

2.1 การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร หมวดวิชาพื้นฐาน รายด้าน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .61) และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .50)

2.2 การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่า หมวดวิชาพื้นฐาน ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภาษาอังกฤษ 2 มากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .65) ภาษาอังกฤษ 1 ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .68) จิตวิทยาผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .71) และ คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .95)

2.3 การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่า หมวดวิชาพื้นฐาน ด้านผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จิตวิทยาเบื้องต้น มากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .64) จิตวิทยาผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .71) ภาษากับการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .71) และ คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 1.03)

2.4 การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่า หมวดวิชาพื้นฐาน ด้านการจัดรายวิชาไว้ในรายวิชาไว้ในหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จิตวิทยาผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .65) จิตวิทยาเบื้องต้น ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .69) ภาษาอังกฤษ 2 ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .69) และ คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = .96)

2.5 การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่า หมวดวิชาพื้นฐาน ด้านการการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภาษาอังกฤษ 2 มากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .67) ภาษาอังกฤษ 1 ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .67) จิตวิทยาเบื้องต้น ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .71) และ คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .95)

3 การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร หมวดวิชาเอกบังคับ

3.1 การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร หมวดวิชาเอกบังคับ รายด้าน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = .42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดรายวิชาไว้ในหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = .65) และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .52)

3.2 การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่า หมวดวิชาเอกบังคับ ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลสาขาการศึกษาตลอดชีวิต มากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .53) การศึกษางานวิจัยในสาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = .50) การวางแผนและพัฒนาโครงการศึกษาตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .60) และ ปรัชญาแนวคิดทางการศึกษาตลอดชีวิต น้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.36$ S.D. = .66)

3.3 การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่า หมวดวิชาเอก ด้านผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลสาขาการศึกษาตลอดชีวิต มากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .56) การวางแผนและพัฒนาโครงการศึกษาตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = .51) การศึกษางานวิจัยในสาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = .57) และ แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต น้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.53$ S.D. = .63)

3.4 การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่า หมวดวิชาเอก ด้านจัดรายวิชาไว้ในหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลสาขาการศึกษาตลอดชีวิต มากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = .49) การศึกษาตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = .47) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = .54) และ ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาตลอดชีวิต น้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.40$ S.D. = .60)

3.5 การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่า หมวดวิชาเอก ด้านการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การฝึกปฏิบัติวิชาชีพสาขาการศึกษาการศึกษาตลอดชีวิต มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = .54) การพัฒนาทรัพยากรบุคคลสาขาการศึกษาตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = .55) การศึกษางานวิจัยในสาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .54) และ ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาตลอดชีวิต น้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.20$,S.D. = .54)

การอภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร หมวดวิชาพื้นฐาน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1 ด้านเนื้อหาหลักสูตร โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายวิชาภาษาอังกฤษ 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .65) ทั้งนี้เนื่องจาก รายวิชาภาษาอังกฤษ 2 มีเนื้อหาที่น่าสนใจโดยเฉพาะการนำสิ่งที่เรียนมาใช้ในการสนทนา และนักศึกษาได้นำมาใช้ในระหว่างที่เรียน ซึ่งประกอบกับการเรียนการสอนเน้นในเรื่องของการนำประโยคต่าง ๆ มาใช้ตามสถานการณ์ที่ต่างกัน ดังนั้นการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 2 จึงทำให้นักศึกษาสนใจในเนื้อหาวิชา ที่สามารถจะนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อภิชาติ เมฆบังวัน (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาอุตสาหกรรมศึกษา (หลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการประเมินพบว่า ผลการประเมินด้านบริบทของหลักสูตร วัตถุประสงค์มีความชัดเจน และสอดคล้องกับความต้องการของคณะ และสภาพสังคมในปัจจุบันตลอดจนสามารถนำมาปฏิบัติจริงได้

2 ด้านผู้สอน โดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จิตวิทยาเบื้องต้น มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .64) ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่สอนในรายวิชาดังกล่าวมีความสามารถและประสบการณ์สอนที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษาเข้าใจได้อย่างชัดเจน และได้นำทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ เตือนใจ เกตุษา และคณะ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินหลักสูตรปริญญา วิชาเอกวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า ด้านอาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเหมาะสม รวมทั้งทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการหลักสูตรมีความเพียงพอ และมีความสะดวกในการใช้บริการ การประเมินกระบวนการ ในด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า มีความเหมาะสมมาก

3 ด้านการจัดรายวิชาไว้ในหลักสูตร โดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายวิชาจิตวิทยาผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .65) ทั้งนี้เนื่องจาก รายวิชาจิตวิทยาผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ เป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องสาขาการศึกษาตลอดชีวิตโดยตรง เพราะการศึกษาตลอดชีวิตส่วนใหญ่มุ่งเน้นสำหรับทุกวัยโดยเฉพาะวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างวัยจึงมีความเหมาะสมที่จะต้องจัดไว้ในหลักสูตรดังกล่าว เพื่อที่นักศึกษาสามารถนำความรู้จากการเรียนไปใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชำรง บัวศรี (2532 : 6) จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2532 : 5) ปทีป เมธาคณวุฒิ (2532 : 1) และทศนา เขมมณี (2535 : 133) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรที่สอดคล้องกันซึ่งพอสรุปแนวความคิดได้ว่า หลักสูตรคือ แผนซึ่งได้ออกแบบทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมายการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมตลอดจนการประเมินผลและการประมวลประสบการณ์ทั้งหลาย ที่ผู้เรียนแต่ละคนพึงมีในแต่ละโปรแกรมการศึกษา กำหนดโครงสร้างการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะที่ได้มีการวางแผนไว้ในกรอบของทฤษฎี

4 ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภาษาอังกฤษ 2 มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .67) ทั้งนี้เพราะ รายวิชาภาษาอังกฤษ 2 เป็นรายวิชาที่นักศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด ทั้งในขณะที่เรียนและเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว ซึ่งผลการวิจัยในด้านนี้สอดคล้องกับด้านเนื้อหาที่พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดเพราะสามารถเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต เพื่อให้ทันต่อสภาพสังคมปัจจุบันที่ต้องการผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่สื่อสารได้ทั่วโลก ซึ่งสอดคล้องกับ อภิชาติ เมฆบังวัน (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาอุตสาหกรรมศึกษา (หลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการประเมินพบว่า ผลการประเมินด้านบริบทของหลักสูตร วัตถุประสงค์มีความชัดเจน และสอดคล้องกับความต้องการของคณะ และสภาพสังคมในปัจจุบันตลอดจนสามารถนำมาปฏิบัติจริงได้

หมวดวิชาเอกบังคับ

1 ด้านเนื้อหา โดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายวิชาการพัฒนาทรัพยากรบุคคลสาขาการศึกษาตลอดชีวิต มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .53) แสดงให้เห็นว่า ในเนื้อหาวิชาดังกล่าวเป็นการพัฒนาบุคคลให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสาขาการศึกษาตลอดชีวิตอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสายฝน คงเกลี้ยง (2546 : 7) ที่อธิบายถึง

ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นเอกสารทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม และหลักสูตรเป็นสิ่งบังคับซึ่งถึงสภาพของการพัฒนาและความเจริญเติบโตของประเทศทั้งทางวัตถุและจิตใจ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทนต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

2 ด้านผู้สอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลสาขาการศึกษาตลอดชีวิต มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .56) แสดงให้เห็นว่า ผู้สอนในหมวดเอกบังคับ มีประสบการณ์ มีความรู้ด้านนี้โดยตรง มีความพร้อมในการสอน มีการเตรียมสื่อการสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังได้นำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจในการพัฒนาบุคคลที่มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับ สายฝน คงเกลี้ยง(2546 :49) ได้การวิจัยพบว่า อาจารย์บัณฑิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นต่อการเรียนการสอนด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านนิสัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3 ด้านจัดรายวิชาไว้ในหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายวิชาการพัฒนาทรัพยากรบุคคลสาขาการศึกษาตลอดชีวิต มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = .49) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รายวิชาดังกล่าวเป็นจุดเด่นของสาขาการศึกษาตลอดชีวิต และสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน มีความทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ได้กล่าวเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร ไว้ดังนี้ หลักสูตร คือ การวางแผนว่าจะทำอะไรและจะทำอะไรและจะทำอย่างไร ซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่ลักษณะรายวิชา และรวมถึงวิธีการสอนด้วย

4 ด้านการนำไปใช้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การฝึกปฏิบัติวิชาชีพสาขาการศึกษาการศึกษาตลอดชีวิต มีความเหมาะสมมากที่สุด $\bar{X} = 4.62$, S.D. = .54) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การฝึกประสบการณ์เป็นการนำความรู้ต่าง ๆ ที่นักศึกษาได้เรียนทั้ง 4 ปี ไปใช้ในการฝึกประสบการณ์ ทำให้นักศึกษาเห็นความสำคัญในการนำความรู้ไปใช้อย่างเต็มรูปแบบ และการฝึกประสบการณ์เป็นกระบวนการที่จะทำให้นักศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับสุพจน์ ตันติศิริวิทย์ (2545 : 11) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร หมายถึง แผน โครงการ รายวิชา ประสบการณ์ทั้งหมดที่ทางโรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดให้ผู้เรียน โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตามความต้องการของผู้เรียน เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการด้านต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่าง ๆ อันเป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการของสถานศึกษาและสังคม อาจจะอยู่ในหรือนอกสถานศึกษาโดยอยู่ภายใต้ความควบคุมสถานศึกษาอย่างมีมาตรฐาน และสามารถทำการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การประเมินหลักสูตรควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมประเมิน และควรมีการประเมินที่หลากหลาย
2. ควรมีการพัฒนาผู้สอนอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเอง และหาความรู้เพิ่มเติมและปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินหลักสูตร ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาตลอดชีวิต สามารถนำไปวิจัยในมหาวิทยาลัยและสาขาอื่นได้
2. การประเมินหลักสูตรควรมีการประเมิน ทุก ๆ 4 ปี เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพสังคม
3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการติดตามผลของนักศึกษาที่จบไปแล้วอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร

บรรณานุกรม

- กรกฎ พลตรี. 2541. การติดตามผลบัณฑิตโปรแกรมการพัฒนาชุมชน สถาบันราชภัฏสกลนคร. ปริญญา
นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิระพันธ์ พูลพัฒน์. 2532. เอกสารคำสอนวิชา กศ.221 หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ. 2545. การประเมินหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช. ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี ธนาประเสริฐสุข. 2541. การประเมินหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัย
อัสสัมชัญ (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2525). ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- โชติ เพชรชื่น. 2529. เทคนิคการประเมินหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทศนา แคมมณี. 2535. “การประเมินผลหลักสูตร”. รวมบทความทางการประเมินโครงการ เล่มที่ 4.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อามร บัวศรี. 2532. ทฤษฎีหลักสูตรออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ปทีป เมธาคูณวุฒิ. 2532. หลักสูตรอุดมศึกษา : การประเมินและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ปานศิริ ไพศาลนันท์. 2543. การประเมินผลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา : กรณีศึกษาความคิดเห็นนักศึกษา รป. ม.
รุ่น 3. ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต(นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เดือนใจ เกตุษา และคณะ (2543) การประเมินหลักสูตรปริญญา วิชาเอกวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- รวงทอง ลาฟอย. 2543. การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนคร
เหนือ.
- วนิดา สุรอกีเศรษฐ์ 2541- การติดตามผลการประเมินหลักสูตรของบัณฑิตวิทยาลัย สาขาการศึกษาพิเศษ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2523. พัฒนาหลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- _____. 2525. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สุพจน์ ตันติศิริวิทย์. 2545. การติดตามการดำเนินงานการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา
พุทธศักราช 2545. ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายฝน คงเกลี้ยง. 2546. การประเมินหลักสูตรโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สำหรับผู้จัดการยุคใหม่
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสริมศรี ตันวิเศษ 2523 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- สมบูรณ์ ศรีประเสริฐ 2523 การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา..
- อภิชาติ เมฆบงวัน (2549) การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาอุตสาหกรรมศึกษา (หลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่